

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

— Ζάν Ζιλδ: ούρλιασε τότε σάν 'θηρίο χτυπημένο κατὰ στήθα ὁ Σανσέλιμο.

Κι' ἀναπνδώντας με φριχτή ταραχή, ξαναούρλιασε:

— Ζάν Ζιλδ, εἶπες: ... Ἔτσι λεγόνταν, αὐτὴ ἡ νέα:

Ἄ Γκοντράν, κατάπληκτος τώρα, κυριολεκτικῶς ἐκθαμβος, μουμούρισε:

— Τὴν ξέρετε: ... Κι' ὁμως τὴ βρήκαμε λιπόθυμη... Πληγωμένη...

Ἄ Σανσέλιμο ἔπνιξε ἕναν λυγρὸ ἀπαίσιο, καὶ συγγῶς σάν φάντασμα, τραύλιζε βραχνά:

— Ἦταν κ ὀ ρ η μου!.. ὦ, θὰ ζήτησε τὸν λυγρὸ τῆς στήθας αὐτοκτονία!.. Θεέ μου... Θεέ μου!.. ὦ, τὸ δυστυχισμένο μου κορίτσι!.. Γιατί νὰ τὸ κάνῃ αὐτὸ, θεέ μου:

Δάκρυα ἔβρεχαν, τὰ κίτρινα μάγουλά του.

Ἄ Γκοντράν σταύροκοπήθηκε, με δεισιδαίμονα τρόμο... Σ' αὐτὰ τὰ ἀκατανόητα, σ' ἄλλες αὐτὲς τὶς τραγικὲς συμπτώσεις, διέβασε τώρα ὀλοκάθαρα τὸν Δάχτυλο τῆς Θεῆας Προνοίας, ὁ ὁποῖος τιμωρεῖ τοὺς δυστυχεῖς ἀμαρτωλοὺς καὶ τοὺς κάνει, ἀργὰ ἢ γρήγορα, νὰ πληρώνουν πανάκριβα τὰ ἐγκλημάτα των τῆς ἀλλοτε...

— Κόρη σου ἦταν! μουμούρισε κατόπι, μωδιασμένος ἀκόμη ἀπ' τὴν τρομερὴ ἀποκάλυψη. ὦ, ἔλα γρήγορα λοιπόν, φίλε μου... ἴσως νὰ ὑπάρχῃ ἀκόμη, καιρὸς!.. ἴσως προλάβουμε ἀκόμη, νὰ σώσουμε καὶ τοὺς δύο τοὺς: Καὶ τὸν Ἐλπιδοφόρο, καὶ τὴν φτωχὴ ἀγαπημένη του!

Τὸν τράβηξε μαζί του βιαστικῶς, δίχως νὰ τοῦ δώσῃ ἄλλες ἐξηγήσεις. Μπήκαν τρεχῶσι στὸ ἀναστατωμένο μέγαρο τοῦ Μοντεχρήστου. Ἀπ' τὰ κατηφῆ πρόσωπα τῶν αἰσιπηλῶν ὑπηρετῶν, ἔνοιωσαν ὅτι καμμιὰ εὐχάριστη εἶδησι δὲν ὑπῆρχε ἀκόμη...

Βλέποντας τὸν Γκοντράν ἢ κυρία Καραμάν, ἔτρεξε με μάτια βουρκαωμένα πρὸς συνάντησί του, φωνάζοντας:

— Ἄλλοίμονο, κύριε!.. Καμμιὰ εἶδησι ἀκόμη, γιὰ τὴν καυμένη τὴ Ζάν-Ζιλδ... Καὶ κάτι χειρότερο, ἀκόμη: Στὴν ξετρελλαμένη φυγῇ του ὁ Ἐλπιδοφόρος, μὲν ἦρθε κι' ἔμαθε τὴν ἀρπαγὴ τῆς ἀγαπημένης του, πῆταξε αὐτὸ ἔδω τὸ σημεῖωμα... Τὸ βρήκε καρφισωμένο στὸ μαξιλάρι τοῦ ἀδειοῦ πεῖα κρεβατιοῦ τῆς Ζάν, τὸ διάβασε, κι' ἡ τρελλὴ ἀπόγνωσι τοῦ δυνύμισσε σὲ ἀπάνταστο σημεῖο!.. Βγήκε ἔξω σάν παράφρων, τρέχοντας καὶ φωνάζοντας ἀσυνάρτητα λόγια!

Ἄ Γκοντράν, με ἀπαίσια προαισθησι νὰ τοῦ σφίγγῃ τὴν καρδιά, ἀπλῶς τὸ τρεμουλιαστὸ του χέρι, καὶ πῆρε τὸ μυστηριώδες ἐκεῖνο σημεῖωμα. Με κέρνιο πρόσωπο κατόπι, ἀπ' τὴ φρίκη του, διάβασε τὰ ἔξης:

— Ἄν ὁ κύριος ὑποκόμης Ἐλπιδοφόρος Μοντεχρήστος θῆλῃ νὰ δῇ τὴν ἀγαπημένη του, ἄς κάνῃ τὸ ἔξης: Ἄς ἔρθῃ ἀμέσως στὴν δὸδ Κουρμπέβουα, κι' ἄς μὴ στὸ μοναχικὸ σπιτάκι πού βρίσκεται κοντὰ στὴν ὄχθη τοῦ Σηκουάνα... Ὅτὸ τὸ γνωρῶσι γρήγορα, γιὰτί δὲν ὑπάρχει ἄλλο σπιτάκι ἐκεῖ τριγύρω... Ὅτὸ τοῦ ἀνοίξουν ὁμως, μονάχα δταν τὸν δοῦν νάρχεται τελείως μόνος

ΤΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΡΙΣΤΟΤΕΧΝΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΑΝΕΞ. ΔΟΥΛΗΜΑ. ΠΑΤΡΟΣ

Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΧΡΗΣΤΟΥ

του!

Ἄ Γκοντράν ἄρπαξε τότε ἀπ' τὸ μπράτσο τὸν Σανσέλιμο, καὶ τοῦ φώναξε λαχανιασμένος:

— Γρήγορα!.. Πάμε, ἐκεῖ κάτω... Νοιώθω κίνδυνο τρομερὸ, νὰ ἀπειλῇ τοὺς δύο νέους... Πάμε, κι' ἴσως προλάβουμε!

Κατέβηκαν σάν θύελλα τὶς σκάλες, δίχως νὰ δώσουν καμμιὰ ἐξηγήσι στὴν μαρμαρωμένη κυρία Καραμάν. Μπήκαν σ' ἕνα ὁμάει... Καὶ σὲ μισὴ ὥρα κατόπι, τρέχοντας με θυελλώδη καλπασμὸ καὶ δίνοντας διαρκῶς ὑποσχέσεις γενναίου τοῦ φιλοδορήματος στὸν ἀμαξηλάτη, ἔφτασαν στὴν ἐρημικὴ ὁδὸ Κουρμπέβουα!

Γρήγορα ξεχώρισαν τὸ μοναχικὸ ἐκεῖνο σπιτάκι, ἐκεῖ κοντὰ στὴν ὄχθη τοῦ Σηκουάνα... Ἐτρεξαν ἀλαφισάμενοι, κι' ἔκαναν νὰ χτυπήσουν τὴν πόρτα...

Ἄ Ἐνα γέλιο διαβολικὸ, ἀλλὰ κι' ἀγωνιώδες, ἀκούστηκε ἀπὸ μέσα τότε... Καὶ μιά φωνὴ σαρκαστικὴ, φωνὴ σατανᾶ πού ψυχροραγοῦσε, τοὺς εἶπε με προσπάθεια ἀγωνιώδη:

— Ὅριστε... μέσα!.. Ὅραίο... θέαμα... σὰς περιμένει!.. Χαχαχά!.. Πρόλαβα... τὴν... ἐκδικισί μου!

Συγκλοισμένοι ἀπὸ τρόμο ὁ Σανσέλιμο κι ὁ Γκοντράν, βρασκέλισαν τὴ μισοανοιγμένη πόρτα, κι' ὤρμησαν μέσα...

Ἐνα πραγματικῶς σπαραχτικὸ καὶ τραγικὸ θέαμα, τοὺς κάρφωσε τότε στὴ θέσι τους: Στὴ μέση τοῦ βρωμεροῦ ἐκεῖνου δωματίου, ξαπλωμένα κατὰχαμα στὰ σανίδια βρισκόντουσαν πλάι — πλάι — τὰ αἰμόφυτρα πτώματα τοῦ Ἐλπιδοφόρου καὶ τῆς Ζιλδ... Πιὸ πέρα ἕνας τρελλὸς, μισοκαθισμένος στὰ γόνατά του καὶ με τὴ ράχι του ἀκουμπισμένη στὸν τοίχο, μονολογοῦσε λόγια ἀσυνάρτητα, χειρονομῶς, ἄφηνε τὰ σάλια του νὰ τρέχουν ἀπαισιτικὰ στὸ στήθος του, καὶ τὰ δάκρυα του δάκρυα παράφρονος — νὰ κυλοῦν στὰ μάγουλά του Ἦταν ὁ Δανγκλάρ!

Καὶ πιὸ πέρα, ξαπλωμένος καὶ αὐτὸς σὲ μιά γωνία τοῦ δωματίου, αἰμόφυρτος, ψυχροραγῶντας, κοίτονταν ὁ Βενεδέτιο!

Σωτὸς σατανᾶς ὁμως, ἄν καὶ βρισκόταν περὶ στὰ πόρθρα τοῦ τῶφου καὶ τῆς κολάσεως κίττας — με εἰρωνεῖα ἀπάνταστη τὸ μισοσβυσμένα μάτια του τοὺς δύο ἐκθάμβους κι' ἀνατριχιασμένους νεοφερμένους, γελοῦσε χαχανιστῶς κι' ἔλεγε με κόπο:

— Χμ... Ἦρθατε λοιπόν;... Καλῶς ὤριστε!.. Κυτᾶτε τὰ δύο πτώματα, τοῦ τρυφεροῦ αὐτοῦ ζευγαριοῦ... Ἄρπαξα τὴ μιά, τράβηξα στὴν παγίδα καὶ τὸν ἄλλο, καὶ τοὺς σκότωσα μὴ λύσσα ἱκανοποιημένη πεῖα... Νὰ κι' ὁ συνένοχος μου... Δανγκλάρ τὸν λένε, πού διψοῦσε κι' αὐτὸς αἶμα μαζὸ μου... Διψοῦσε τὸ αἶμα τοῦ Μοντεχρήστου κι' αὐτὸς, μὰ ἀναγκαστήκαμε κι' οἱ δύο μας νὰ πιούμε τὸ αἶμα τοῦ παιδιοῦ, μὰ πού μὰς ἔξφυγε ὁ πατέρας!.. Ὅστόσο, ἡ ἐκδίκησί μας εἶνε σωστὴ, παρ' ὅλα αὐτὰ: Σκοτώνοντας τὸν Ἐλπιδοφόρο, σκοτώνουμε συγχρόνως γιὰ πάντα καὶ τὴν καρδιά τοῦ πατέρα του!

— Χά... Χά... Χά... Σκότωσα... κι' ἐγώ... ἐσένα!.. Χαχαχά!.. Οὔρλιασε τὴ στιγμή ἐκεῖνη ὁ τρελλὸς Δανγκλάρ, κυτῶντας τὸν μισονεκρο συνένοχό του.

— Σκύλλε! ψιθύρισε ἐκεῖνος, ἀρχίζοντας πεῖα νὰ κίτρινίζῃ νεκρικῶς. Δέν... εἶσαι... καμμένος... ἀπὸ... φόβρα... ἀνδρική ἐσὺ!.. Γιὰ τίμα κι' ἀνανδρα κακουργήματα εἶσαι μόνον... Ἄλλὰ... σὸ... πρῶτο... αἶμα... πού... εἶδες, ἔχασες... τὸ... λογικὰ... σου... καί... μέ... μαχαίρωσες... κατὰκαρδὰ... ἀναδρ...

Ἐσβυσε στὰ ὠχρὰ χεῖλη τοῦ κακούργου ἢ λαλιά του, τὴν ἴδια ἀκριβῶς στιγμὴ ποδοῦνε γιὰ πάντα κι' ἡ πνοή του... Τὰ πόδια του καὶ τὸ γορμὶ του σπάρρασαν σπασμαδικῶς, κι' ἔπαυε ἡ ζωὴ πεῖα νὰ ὑπάρχῃ στὸ ἀμαρτωλὸ καὶ ἐιαβολικὸ ἐκεῖνο πτώμα...

Ἦταν ὁ κόμης Μοντεχρήστος!..

‘Ο Γκοντράν φρικτούσε, μπρός στο άσυλληπτο αυτό δράμα. Σάν μέσα σέ όπτασία, έβλεπε καθαρά τίς άπαισιες σκηνές που είχαν ξετυλιχτή εκεί: ‘Ο Βενεδέττο κι’ ό Δανυγκλάρ, άρπαξαν και ώδήγησαν στο σπιτάκι εκείνο τήν άτυχη Ζάν-Ζιλδ, τή σκότωσαν άναθρα άπαισία... ‘Εφτασε ύστερα κι’ ό ‘Ελιποφόρος, τρελλάς άπ’τήν άγνία του, και μαρμαρωμένος μόλις άντίκρισε τό άθώο πτώμα τής άδικουμένης λατρευτής του... ‘Ο Βενεδέττο, σαρκάζοντας τήν άπόγνωση και τή φρικτή του άσπόνδυλο έχθρού του, τούμπηξε στά πλευρά τό άτιμο και δολοφονικό μαχαίρι του... Συγκλονισμένος τότε ό Δανυγκλάρ, μπρός στήν άνήκουστη, μπρός στή διαβολική κυριολεκτικώς θηριωδία του συνενόχου του, ένοιωσε τώση άπόκοσμη βδελυγμία γι’ αυτόν, ένοιωσε τώση φρίκη και άπέχθεια, ένοιωσε τέτοιο σάλευμα στό λογικά του— και στή διεφθαρμένη ώστόσο κι’ έκφυλη ψυχή του—ώστε ρίχτηκε σέ μία στιγμή τρέλλας έναντίον τού Βενεδέττο, κι’ έχωσε τό μαχαίρι του στό στήθος του, μέ άγρία παραφορά!

‘Ω, τάβλεπε καθαρά όλ’ αυτά ό Γκοντράν, μπρός στό σάν γυάλινα άπ’ τή φρικτή μάτια του... Και στεκόταν εκεί βουβός, κατάχλωμος, κεραυνόπληκτος, άκίνητος... Κι’ ό Σανσέλιο;

‘Ο Σανσέλιο ήταν κι’ αυτός μαρμαρωμένος... ‘Αλλά σιγά—σιγά, τό λογικό του σάλευε έπίσης, μπρός στό τραγικό πτώμα τής δυστυχημένης κόρης του!... Τι έφταιγε σ’ όλα αυτά τά άσπονδα μίση, ή φτωχούλα κι’ άθάα κόρη του!... Γιατί έπιβουλεύτηκαν και τή δική της άγνή κι’ άκακή ζωή, τά άνθροπόμορφα εκείνα τέρατα;... Τι είχαν μαζί της τά μοιράσου, ό νεκρός κτηνάθρωπος Βενεδέττο, κι’ ό παράφρων παιδί κτηνάθρωπος Δανυγκλάρ;

‘Η άπορίες αυτές— άπορίες χαρακαμένω πατέρα μπρός στό αίματοβαμμένο κορμάκι τού παιδιού του— πλημύριζαν άσφυκτικά τό κρανίο τού δύστυχου Σανσέλιο, και τό φουρτούνιαν, τό άνεμοτράζαν, τού ξεκούρδιζαν τελείως τήν κρίση και τό λογικό... Και σέ μία στιγμή, μήν προρώντας παιά ιά σπράξη έια πτώμα—τό νεκρό Βενεδέττο—ώρμησε σάν θηρίο νά σπαράξη τό ζωντανό πτώμα τού παράφρονος Δανυγκλάρ...

‘Εκείνος, μέσα στήν καταχνιά τής τρέλλας του, ένοιωσε ώστόσο τόν τρομερό κίνδυνο που τόν άπειλούσε... Ούράληξε άπ’ τήν τρομάρα του, τινάχτηκε όρθος, ώρμησε έξω, κι’ άρχισε νά τρέχη προς τά κοντινά βρωμέρα νερά τού Σηκουάνα... ‘Ο Σανσέλιο ρίχτηκε ζωπίσω του, άφριμένος... Τόν πρόλαβε στό άπόκρημα χείλη τής όχθρας τού ποταμού και τόν άρπάξε άπ’ τό λαιμό... ‘Ο Δανυγκλάρ άμύθηθε, μέ μάτια γλαρά άπ’ τήν τρομάρα... Κι’ οι δύο τρελλοί, άφρίζοντας άπ’ τή λύσσα τής άλληλοεξέν-τώσεώς των, σχημάτιζαν ένα φριχτό σύμπλεγμα, τό όποιο προσπαθούσε νά άλληλοσπαραγγαλιση άμοιβία— και κυλιόταν έλος κάτω, στό ύπουλα νερά τού ποταμού, γιά νά μήν ξαναβρουν παιά στήν έπιφάνεια του περά πτώματα φουσκωμένα άπ’ τόν οίκτρο πνιγμό τους!

‘Εντωμεταξύ, ό Γκοντράν κλειγόταν θερμά και χτυπώντας τό στήθος του άπό άπελπισία, έτρεχε νά βρη τό άμάξι, γιά νά μεταφέρει τά άγαπημένα πτώματα στό πατρικό μέγαρο τού ‘Ελιποφόρου... ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στό μέγαρο τού Μοντεχρήστου, όλα είνε θλιμμένα, κατηφι, και σιωπηλά... — Και τά άίμυχα άκόμη κλαίνε, γιατί συχνά έχουν κι’ αυτά ψυχή! έλιπε κάποιος ποιητής. ‘Εκεί στή φαρδιά κρεββατοκάμαρα τού κόμητος, άπάνω στό άσπροέντονα τού κρεβατιού, ό ‘Ελιποφόρος κι’ ή Ζάν-Ζιλδ κοιτώνται νεκροί!

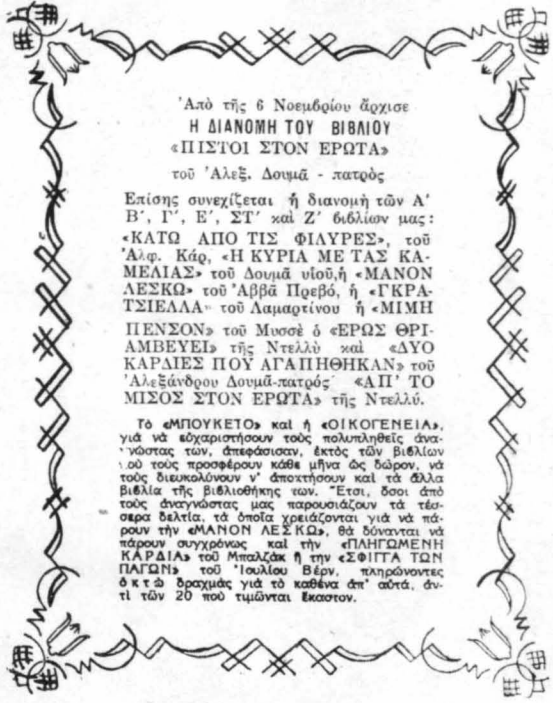
Κοντά τους σκυφτοί, σιωπηλοί και κατηφείς, άγρυπνούν μονάχα ό Γκοντράν κι’ ή κυρία Καραμάν... Κι’ ό κόμης Μοντεχρήστος, άνίδως ίσως γιά τόν τραγικό χαμό τού γιου του, δέν φαίνόταν πουθενά... Μεσάνυχτα, παιά... Τό ρολόγι τού τοίχου, χτύπησε πένθυμα τούς δώδεκα μο-

ντόνους ήχους του. — ‘Αλλοίμονο! μουρμούρισε ή κυρία Καραμάν, μόλις άκού στηκε τό ρολόγι νά χτυπά. ‘Ο κύριος κόμης, δέν θά προλάβη νά δη τό πτώμα τού παιδιού του... Ξαφνικά, όμως σκίρτησαν κι’ οι δύο τούς... ‘Ενα τρίξιμο στήν πόρτα τούς άνάγκασε νά στρέψουν ξαφνιασμένοι προς τά κεί... ‘Η πόρτα τού νεκρικού θαλάμου άνοιξε. Κι’ ένας άνθρωπος ψηλόκορμος, είχως καπέλλο στό γκριζόμαλλο κεφάλι του, φάνηκε στό κατώφλι τής πόρτας... ‘Ηταν ό κόμης Μοντεχρήστος!...

Τό βλέμμα του ήταν σβουμένο, οι ώμοι του σκυφοί... Τό στήθος του βαθουλωμένο. Και τά σурτά βήματά του δέν άκούγόntonταν καθόλου, λές και γλυστρούσε σάν σικά... ‘Ηταν μαυροντυμένος, Μονάχα τό κάτασπρο, τό άσπιλης λευκότητος κολλάρό του, έδειχνε πιό χτυπητή τήν κατάχλωμη κι’ έξασθενημένη μορφή του... ‘Ο Γκοντράν κι’ ή αγαθή γυναίκα, άλλλοκουτάτηκαν συγκλονισμένοι άπ’ τή συγκίνησή τους, είχως νά κουνήθουν καθόλου, ή νά μιλήσουν... ‘Ο Μοντεχρήστος, έξακολουθητικά βουβός σάν φάντασμα, άργουλόστρησε ώς τό νεκρικό κρεβάτι τού μονάκριβου παιδιού του και σταμάτησε εκεί... Προσήλωσε τή ματιά του, στό κέρινο πρόσωπο τού αγαπημένου του ‘Ελιποφόρου, σάν νάθελε νά έμφυωθή ό ίδιος μέσα σ’ αυτό, σάν νάθελε νά τό άναστήση μέ τή δύναμη τού φριχτού κι’ έπιμόνου εκείνου βλέμματός του... Σήκωσε κατόπιν τό πτώμα τού παιδιού του, κρατώντας τό σφιχτά στήν άγκαλιά του!... Θάλεγε κανένα, πώς έβλεπε μία μητέρα, νά σηκώνη μέ τρυφερή στοργή τό μωρό της άπ’ τήν κούνια... — ‘Υγιάνετε, φίλοι μου! ψυθίρισε κατόπιν. ‘Η φωνή του άντήχησε ξαφνική κι’ ύποκωφη, σάν νάβγαίνει άπ’ τά βάθη τάφου. ‘Ηταν άχρωμη και πένθιμ ή κοί χτύπησε σ’ αυτά τού Γκοντράν και τής συντρόφου τού σάν ήχος πνιχτός νεκρικής καμπάνας... ‘Εκείνοι σκίρτησαν, τρομαγμένοι, ξαφνιασμένοι... Κύτταξαν στό μάτια τόν κόμητα, άδυνατώντας νά ξεστομίσουν λέξι... — ‘Υγιάνετε, φίλοι μου! ξανάβη εκείνος, μέ ύπερφυσική γαλήνη στό χλωμόμαυρο πρόσωπό του. ‘Υπήρθε σκληρός, σ’ αυτόν τό κόσμο!... Δεισιπάθησα άπ’ τίς άδικες καταδιώξεις τών έχθρών μου... Είδα τή ζωή μου, νά κυλιέται σέ συντριμμία... Είδα τήν εύτυχία μου, νά σβύνη κάτω άπ’ τά πόδια τών ακών και τών μοχθηρών... Και θέλησα νά έκδιήθη τό σ καταστροφείς μου, όταν ξανάβρη ή δύναμη στό χέρια μου!... Μά ύπήρθε πολύ σκληρός, σ’ αυτή τήν έκδίκησή μου... ‘Εκανα κα-

τάχρησι, έκανα κακή χρήσι τής θεόσταλης αύτης δυνάμεώς μου... Σκόρπισα γύρω μου τή συμφορά, τό δάκρυμα, τόν πόνο, και τόν σπασαγμό... Ζήτησα νά έξορληθώ τό χρέος τών έχθρών μου, μέ τόκουσ σκληρούς, ύπερβολικούς κι’ άπανθρώπους... ‘Ενας άνάκαρπος στεναγμός, έκανε τό στήθος τού Μοντεχρήστου νά φουσκώση. ‘Ενα δίκρυ, έλαμψε στό μάτια του... Και μέ φωνή πιό πένθυμη, πιό άργή, μέ ρωνή βραχίλη άπ’ τό σπαραγμό του, πρόσθεσε: — Με τιμώρησε, ό Θεός!... ‘Εγώ τό θύμα, έγινα θύτης σκληρός κι’ άμελιτικός... Ζητώντας τή δικαιοσύνη, άδικησα φριχτά, ξεπερνώντας στήν άδικία τούς έχθρούς μου... Μά ό Θεός είνε μεγάλος, και δικαίος άληθινά: Με τιμώρησε, χτυπώντας τήν προσφιλέστερη τήν πιό τερή γιά μένα ύπαρξι σ’ αυτόν τόν κόσμο!... ‘Υγιάνετε, φίλοι μου... Φροντίστε γιά τήν άντέγεια ταφή τής δύστυχης, αύτης μικρούλας, που ύπήρξε μία ύπαρξις αγαπημένη γιά τό άμοιρο παιδί μου!... ‘Όσο γιά μένα, όσο γιά τό πολυαγαπημένο κι’ άμοιρο παιδί μου! ώωω!

‘Ενας βραχνός στεναγμός βγήκε άπ’ τά στήθος του, τό πρόσωπό του έγινε άγρια στυγνό, κι’ ή φωνή του άντήχησε ξανά, ύποκωφη, άπαισία: — ‘Όσο γιά τό παιδί μου, αυτό μου άνήκει!... Θά φροντίσω

τάχρησι, έκανα κακή χρήσι τής θεόσταλης αύτης δυνάμεώς μου... Σκόρπισα γύρω μου τή συμφορά, τό δάκρυμα, τόν πόνο, και τόν σπασαγμό... Ζήτησα νά έξορληθώ τό χρέος τών έχθρών μου, μέ τόκουσ σκληρούς, ύπερβολικούς κι’ άπανθρώπους... ‘Ενας άνάκαρπος στεναγμός, έκανε τό στήθος τού Μοντεχρήστου νά φουσκώση. ‘Ενα δίκρυ, έλαμψε στό μάτια του... Και μέ φωνή πιό πένθυμη, πιό άργή, μέ ρωνή βραχίλη άπ’ τό σπαραγμό του, πρόσθεσε: — Με τιμώρησε, ό Θεός!... ‘Εγώ τό θύμα, έγινα θύτης σκληρός κι’ άμελιτικός... Ζητώντας τή δικαιοσύνη, άδικησα φριχτά, ξεπερνώντας στήν άδικία τούς έχθρούς μου... Μά ό Θεός είνε μεγάλος, και δικαίος άληθινά: Με τιμώρησε, χτυπώντας τήν προσφιλέστερη τήν πιό τερή γιά μένα ύπαρξι σ’ αυτόν τόν κόσμο!... ‘Υγιάνετε, φίλοι μου... Φροντίστε γιά τήν άντέγεια ταφή τής δύστυχης, αύτης μικρούλας, που ύπήρξε μία ύπαρξις αγαπημένη γιά τό άμοιρο παιδί μου!... ‘Όσο γιά μένα, όσο γιά τό πολυαγαπημένο κι’ άμοιρο παιδί μου! ώωω!

‘Ενας βραχνός στεναγμός βγήκε άπ’ τά στήθος του, τό πρόσωπό του έγινε άγρια στυγνό, κι’ ή φωνή του άντήχησε ξανά, ύποκωφη, άπαισία: — ‘Όσο γιά τό παιδί μου, αυτό μου άνήκει!... Θά φροντίσω

ΜΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΜΠΟΥΚΕΛΕΟΥ

ΠΩΣ ΚΕΡΔΙΣΑΝ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΤΟΥΣ ΧΡΗΜΑΤΑ ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΞΕΧΟΝΤΕΣ ΕΛΛΗΝΕΣ

(Όμιλου οι κ.κ. Λογοθέτης, Δέδες, και Ι. Χρυσικόπουλος)

Τόν λόγον έχον τρείς αντιπροσωπευτικοί τύποι, ένας της επιστήμης, ένας της βιομηχανίας και ένας τού εμπορίου — οι κ. κ. Γ. Λογοθέτης, Δέδες και Χρυσικόπουλος.

Ο νέος ύπουρός της Δικαιοσύνης κ. ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ δεν ανήλθεν εις τὸ ἕνθ' αὐτὸ ἀξίωμα τυχαίως. Πρὶν φθάσῃ στὸ ἐπίπεδο τῆς σημερινῆς ἐπιστημονικῆς ἐξέλιξός του, ἐχειροστάθῃ νὰ ἐργασθῇ πολὺ, νὰ κοπιασθῇ ὅσον δύνῃ ἐπιστήμιονες. Ὅτε ἰσχυροῦς προστάτας εἶχε, αὐτὲς χρήματα. Ἐν ἀνεπίδητῃ τὸ ἀρετὴ ἀπολειπτικῶς στὴν κοπιώδη ἐργασία του, στὴν ἀμνηστὴ καὶ ἀπύργωτῃ ἐρεσὶ τῶν πρῶς τὴν ἐπιστήμην Σήμερον θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς μὴ βαθεῖς νομοδιδασκάλους, ἀλλὰ ὡς ἀπὸ τοὺς ὁσπῆρους...

— Τὰ χρόνια ἱεῖνα ἦσαν, μὰς λέγει, πολὺ δύσκολα. Δὲν ἠμποροῦσε νὰ σκεφθῇ κατὰ τὴν διεκπεραίωσιν τῆς προτείνουσας, ἀν δὲν εἶχε χρήματα. Ἐπὶ γὰρ αὐτὸ, μετὰ τῆς ἐξέτασός μου, στὴν γενετικὴν μου, τὰς Καλλιμάς. Ἐκεῖ ἐδωκεν ἡμέτερα τρία ἔτη καὶ κατόπιν εἰσῆλθα στὸν δικαστικὸν κλάδον ὑποδοχῆς. Τὰ πρῶτα χρήματα τὰ ἐκέρχισα ὡς διεκπερῶς εἰς τὰς Καλλιμάς. Ἦσαν τὸ ἀντίτιμον τῆς διαγραφῆς μου ἀμοιβῆς. Δὲν ἐνθουσίασα ποσὰ ἀκριβῶς, ἀλλὰ τὸ ποσὸν ἦτο ἀσημαντόν...

Στὸν δικαστικὸν κλάδον ὁ νέος ὑπουρός τῆς Δικαιοσύνης εἶχε λαμπρὰν ἐξέλιξιν. Νεώτερος ἀκόμη ἐκθῆκε μέχρι τῆς θέσεως τοῦ πρέσβου Ἐκείνου. Παρητήθη κατόπιν διὰ τὴν καταστάσιν τῶν θέσων τοῦ νομοκοινοβουλίου τοῦ ὑπουργίου τῶν Ναυτικῶν, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὁποίου ἐτίθετο μέχρι τῆς ἀρραμοσίας του ὡς ὑπουρός τῆς Δικαιοσύνης.

Ο βιομηχανοκ. κ. ΔΕΔΕΣ εἶνε σήμερον ἀπὸ τοὺς μὲν ἰσχυροῦς παράγοντας τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας. Ὑπῆρξε γὰρ μὴ μόνον τριετία πρέσβος τοῦ Συνδέσμου Βιομηχανῶν καὶ εἶνε σήμερον συνιδρυτὸς τοῦ Δευτέρου τῆν μεγαλύτερη βιομηχανία ἑλληνικῶν μεταλλῶν, τῆν «Χρυσουλίδας».

— Πῶς ἀρχίσαιε τὸ στάδιόν σας, κ. Δέδες; τὸν ἐροῦμεν.

— Εἶνε μεγάλη ἱστορία, ποὺ δὲν λέγεται μὲ ἴσως λόγια, μὰς ἀπατᾷ. Γὰρ νὰ σὰς πῶ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου μέχρι τοῦ ἐφθασῆν εἰς ἐνδὸς ἑλλητικῆς ἱστορίας καὶ τῶρα δὲν ἔχω τὸν καιρὸν. Εἶνε 6 1/2 ἡ ὅρα καὶ τὸ ταχυδρομικὸν πλεῖστον στίλβει 7. Ὁρῶ νὰ στείλω γράμματά μου. Πράσσει μετὰ ἄλλη ὅρα νὰ τὰ ποῦμαι μετὰ τὴν ἄνοιάν μου...

Νὰ φράγομαι; Αὐτὸ φρονισκὸν δὲν μὲ συνέφερε. Καὶ ἠθέλωμεν εἰς ἐνεργείαν τὰ πλάγια μέσα.

- Εἰσθε Ἀθηναῖος, κ. Δέδες;
- Μάλιστα. Ἀλλὰ κατὰ γομῶν ἀπὸ τὸ Κρανίδι.
- Τότε θὰ ξερετε καὶ τὰ ἀρβανίτικα.
- Καὶ φρονισκὰ τὸ ξέρον, μὰς ἀπαντᾷ μετὰ ἐπισημάνειαν ὁ κ. Δέδες.
- Ὁ πατέρας σας ἦταν ἀγρότης;
- Ὁχι, κατεπίανος. Εἶχε καρβῆνα ἱστορῶνα καὶ γύριζε σ' ὅλες τῆς θάλασσας.
- Τότε θὰ κάματε καὶ σεῖς κατεπίανος ἢ θ' ἀρχίσαιε ὡς ναυτῆς.
- Ὁ κ. Δέδες χαμογέλα.

Ἐγὼ ὁ ἴδιος γιὰ τὴν ταφὴν του... Θὰ φρονίσαιε Ἐγὼ ὁ ἴδιος γιὰ τὸ στερνὸν τοῦ κρεβάτιου... Κι' ὅταν τὸ ἀποθέσω μετὰ τὸ ἴδιον μου τὰ χέρια, ἐκεῖ σὸ ἀγνώστον γιὰ δλους στερνὸν κρεβάτιον του, τότε... Ὁ, τότε θὰ ἐπιλαθῶ πάλιν του κι' ἐγὼ ΚΑΙ ΘΑ ΚΟΙΜΗΘΟΥΜΕ ΜΑΖΥ ΤΟΝ ΑΙΩΝΙΟΝ ΥΠΝΟΝ ΜΑΣ! Ὑγιαίνετε, φίλοι μου!

Ἐοφίξει μετὰ περισσότερη λαχτάρα τὸ πτόμα τοῦ παιδιοῦ του, κόλλησε τὰ χεῖλιν του σὸ κρῶν μὲτωπὸν του καὶ μετὰ τὸ ἴδιον μου... τὸ σურτὸ κι' ἀθόρυβον ὅθιμον του... δρασκελίσει πάλιν τὸ κατῶφλιν τῆς πόρτας, κι' εἶνε ἀφαντός!

Ἀνατριχισμένοι ἀπ' τὴν ἀκουσθήσει σκηνῆς, ὁ Γκοντράν καὶ ἡ κυρία Καραμάν, εἶχαν καρφωθῆ ἀκίνητοι στὴ θέσιν τους...

Κι' ὅταν συνῆλθαν καὶ θέλησαν ν' ἀναζητήσουν τὸν φορτωμένο μετὰ τὸ πτόμα τοῦ παιδιοῦ του τραγικὸν πατέρα, ἦταν πολὺ ἀργὰ περὶ: Εἶχε ἐξαφανθῆ γιὰ πάντα, δίχως ποτὲ ν' ἀκούσῃ κανέναν τί εἶχε ἀπογίνει...

ΤΕΛΟΣ

— Ὁχι, οὔτε μοῦτους ἔκαμα, οὔτε κατεπίανος. Ὑστερὰ ἀπὸ τῆς σπουδῆς μου ἐδοῦλεμα στὴν στεριά καὶ ὅρα στὴ θάλασσα. Ἄνοιξε ὁ πατέρας μου ἕνα κατάστημα δημοτικῶν. Σιταφᾶς καὶ καλαματώσας; εἶνε τὸ πρῶτον μου ἐπάγγελμα.

- Καὶ τί μισθὸν σὰς ἔδωκε ὁ πατέρας σας;
- Στὴν ἀρχὴν... 30 ἡμέρες τὸν μῆνα, — ὅπου λέει καὶ ὁ λαὸς — ἔκτος ἐάν οἱ μῆνες εἶχαν 31 ἢ 29 ἡμέρες. Κατόπιν ἐκλήροντομεν τὸ κατάστημα. Μετὰ τὴν ἀπόδοτον τοῦ χρόνου ἐκάματε καὶ ἀνεπὶ μὴν. Ἄφρον ἐκάματε γὰρ σιταφᾶς, γιὰτὶ νὰ μὴν τὰ ἀέθαινε καὶ σὰς;
- Ἡ «Χρυσουλίδας» πῶς παραγογῆ ἔχει σήμερον;
- Ἐνα ἑκατομμύριον 200 χιλιάδες μέτρα μεταξὺ τὸ χρόνο. Ἐχομεν δὴ ἐργασίαν. Ἐνα στὸν Ποδοσφαιρῆ, ποὺ ἀπασχολεῖ 850 ἐργάτας καὶ ἕνα δεύτερον στὴν Γουμένιττα τῆς Μακεδονίας κοντὰ πρὸς σερβικὰ σινορα μετὰ 350 ἐργάτας. Ἡ πρῶτις εἶλε εἶνε ἑλληνικῆς.
- Ἐνθουσιῶ, κ. Δέδες.
- Ὁ κ. Δέδες χαμογέλα.
- Γιατὶ μ' ἐχθουσιῶτε;
- Γὰρ τὴν συνέντευξίν μου μοῦ δώσατε.
- Ὅστε αὐτὸ ἦταν ὅλο;
- Αὐτό.

Ὁ κ. Ι. ΧΡΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΣ, ὁ μεγαλύτερος τῆς οδοῦ Σταδίου εἶνε αὐτοδημιουργός, ὅπως ὁ κ. Εὐνοφῶν Λαμπρόπουλος. Δημιουργῆμα καὶ ὁ κ. Χρυσικόπουλος, ὅπως καὶ ὁ κ. Λαμπρόπουλος τῆς μεγάλης ἐργαστηρικῆς του, δὲν φοβήθηκε ποτὲ τὴν δουλειά. Ἐκέρχισεν ἀπὸ τὸ χωριὸν τοῦ ἴσμου καὶ ἐπέμπε νὰ κατακτήσῃ τὴν προτείνουσα. Ἐχει σήμερον ἐξαετικὴν φήμην στὸν ἐμπορικὸν κόσμον. Τὸ μεγαλύτερον κατάστημα νεωτερισμῶν στὴν οδοῦ Σταδίου εἶνε αὐτὸ τὰ καλλιτέρα, ποὺ ἔχομεν — καὶ ἴσως νὰ μὴν ἴσσοι καὶ ἀπὸ αὐτὰ τῆς Ἐυρώπης.

Ὅταν τὸν ἐπέρομε στὸ κατάστημά του μὲ ἀποδέχεται μετὰ ἐνθουσίαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ μὲν ἐπιμαρτυρεῖ, ὅταν τοῦ ἀνακεῖνοισμε τὸν ἀσπὸν τῆς ἐπιμαρτυρίας μας.

— Ἄν θέλτε νὰ μιλήσομε γιὰ ἄλλα πράγματα εἶμαι προθύμος, μὰς λέγει. Γιατὶ ἐπιτα ν' ἀνακαλύψετε πραγματοποιηθέντα χρόνια;

Τὸ ἐξηγοῦμε ὅτι δὲν εἶνε κατὰ νομίον τὸ ν' ἀρχίσαιε κανεὶς τὸ στάδιον τοῦ χωριῆς μεγαλιὰ καὶ πλοῦτι καὶ ὅτι ὅλες ἡ κορυφῆς τῆς πολιτικῆς τῆς διανοουσίας, τὸν τραπεζῶν, πρῶτον πρῶτον, ὑπουργοὶ, πρῶτανες, ἀκαδημαϊκοὶ, χορηγιαστικῆς μὰς ἀπαντίσανε προθύμως στὴν ἐρώσάν μας.

Κι' ἐγὼ, μὰς λέει, θεωρῶ τιμὴν ποὺ ἄρχισαι ἀσπῆρος καὶ ταπεινός καὶ δότι ὅτι ἔχω τὸ ὄφελόν στὴν δουλειά μου. Δὲν πρόκειται, λοιπόν, γὰρ αὐτό. Ἡ ἀρνησίς μου γὰρ σὰς ἀπαντήσω προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν ὅτι δὲν νομίζω ἐνδιαφέροντα τὴν ζωὴν μου. Ὅλοι φτωχοὶ ἐκάματε καὶ δλοὶς κολεκίεσαν τὴν πλοῦτι δὲν σὰς λέει τὴν ἀλήθειαν. Ψομὴ καὶ ἄλλες ἐτόφωγα στὴν νεότητά μου, ἐνὸς ἐδουλεύεσα 16 καὶ 18 ὅρες στὸ ἐμπορικὸν κατάστημα. Προέφθασα τῆς ἐποδῆσας. τὰ μονάελλα καὶ ὅλες ἐκείντες τῆς νομοματικῆς μονάδας, ποὺ ἴσθησαν πρὶν ἀπὸ 40 καὶ 50 χρόνια.

- Καὶ πῶς ἀρχίσαιε τὸ στάδιόν σας, κ. Χρυσικόπουλε; Μήπως ὡς ἐμπορικὸν ἀπὸ τοῦ ἴσμου, ὅπως ὁ κ. Λαμπρόπουλος;
- Καὶ φρονισκὰ. Τί ἤθελες νὰ ἀρχίσαι ὡς τραπεζῆτης; Ὁ ἀδελφός μου στὴν Πάτρα εἶχε ἀνοίξει μαγαζὶ, ἀλλὰ τὸ δέλεται. Ἐπὶ γὰρ ἀπὸ τὸ χωριὸν μου καὶ ἦρθα στὴν Ἀθήναν εἰς τὰ 1888. Γὰρ κάμωσα χρόνους δουλέμα ὡς ἐπὶ ἀπὸ τοῦ ἴσμου σ' ἕνα ἐμπορικὸν κατάστημα. Ἄνοιξε ἀργότερα ἕνα μικρὸν μαγαζὶ. Μετὰ τὴν πολλὴν δουλειά καὶ μετὰ τὴν δούσηται τὸν ἀδελφόν μου καταφέρωμεν νὰ ζήσομεν...
- Ὅστε οἱ ἀδελφοὶ εἶνε μεγάλη ἐνθουσία σὲ μὴ ἐπιχείρηαι;
- Βέβαια εἶνε κατεπίανος οἱ ἀδελφοί, ἀλλὰ ὑπάρχει μὴ μικρὴ διαφορά. Ὁ ἀδελφός εἶνε ἡ ὁδοῦς. Γὰρ νὰ κινήσῃν πρῶται νὰ ὑπάρχει ἡ μηχανή...
- Καὶ ἡ μηχανή ποῦ εἶνε, κ. Χρυσικόπουλε;
- Αὐτὸς ποὺ ἔχει δλο τὸ βάρος τῆς δουλειᾶς, τὴν κυβερνήσει τῆς.
- Ὁς ἐμπορικὸν ἀπὸ τοῦ ἴσμου ποῦ μισθὸν ἴσσοιτε γιὰ πρῶτην φορὰ;
- Δὲν ἀέζει τὸν κόπον νὰ σὰς τὸ ἀναφέρω. Μὴ δλόκληρη περιουσία... Δέκα πέντε (ἀριθμῶς 15) λεπτὰ! !